

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Fødevarestyrelsen
Stationsparken 31
2600 Glostrup

10. december 2012
9.14.34

Att.: hoering@fvst.dk

Re.: Høring over bekendtgørelse om slagting og aflivning af dyr

Med henvisning til skrivelse af 29. november 2012 fra Fødevarestyrelsen (FVST), hvormed udkast til 'Bekendtgørelse om slagting og aflivning af dyr' - der skal supplere EU's forordning om beskyttelse af dyr på aflivningstidspunktet¹ - sendes i høring, skal Dyrenes Beskyttelse (DB) bemærke som følger:

Overordnet er DB tilfreds med, at der fastholdes og udbygges visse danske særregler vedr. religiøs slagting og aflivning uden for slagterier.

Ad § 5, stk. 2:

Aflivning af pattegrise

Det er udbredt praksis, at ejere af svinebesætninger med karantæne-regler afliver smågrise på under 5 kg ved at slå deres hoveder ned i en betonkant eller -gulv.

DB vil indstille til, at det præciseres, at sådanne slag i hoved/nakke alene kan anses for at være en bedøvelsesform - og ikke som en sikker aflivningsmetode. Der bør derfor fastsættes krav om efterfølgende afblødning, hvilket ikke er en praksis, som efterlevs i besætningerne for nærværende.

At det er noget, som bør give anledning til bekymring, fremgår dels af en videnskabelig rapport² fra den europæiske fødevarerikkerhedsmyndighed EFSA (2004) (jf. Kap. 13.2.3), dels i anbefalingerne fra tilhørende EFSA-udtalelse³ (2004) (jf. Kap. 8.4.3).

Heraf fremgår det, at det slag i hovedet af pattegrise ikke altid forårsager død, og derfor ikke altid er effektiv. Dette angår både slagets hurtighed og kraft, men også den præcision – eller rettere mangel på samme – hvormed dette appliceres. Sidstnævnte er overordentlig problematisk, da det kan afstedkomme gentagne slag mod dyr, som er ved bevidsthed.

¹ Rådets Forordning (EF) Nr. 1099/2009 af 24. september 2009 om beskyttelse af dyr på aflivningstidspunktet ("Aflivningsforordningen")

² "Welfare Aspects of Animal Stunning and Killing methods". Scientific Report of the Scientific Panel for Animal Health and Welfare on a request from the Commission related to welfare aspects of animal stunning and killing methods. European Food Safety Authority (EFSA) – AHAW/04-027. Accepted on the 15th of June 2004.

³ Opinion of the Scientific Panel on Animal Health and Welfare on a request from the Commission related to welfare aspects of the main systems of stunning and killing the commercial species of animals, *The EFSA Journal* (2004), 45, 1-29.

Dette bør ses i sammenhæng med en specifik udtalelse⁴ fra Dyreværnsrådet vedr. en konkret forespørgsel om denne problematik, hvoraf det fremgår, at aflivning af pattegrise med den anførte metode **kun** kan anses for dyreværnsmæssigt forsvarlig, hvis aflivningen **udføres korrekt**, således at pattegrisen dør omgående.

På baggrund af ovenstående beskrivelse af et reelt dyreværnsmæssigt problem vil DB hermed opfordre FVST til at adressere forholdet ved eksplicit at fastsætte regler herom, hvilket netop er muligt i henhold til Aflivningsforordningen (jf. Artikel 26, stk. 2).

Ad § 7:

Afsætning af dyr slagtet efter religiøs ritus

DB er bekymret for formuleringen, om at det er en forudsætning for, at husdyr slagtes efter religiøs ritus, "at dyrene *forventes* afsat til eller afsat med henblik på videresalg til befolkningsgrupper, der efterspørger dyr slagtet efter religiøse ritualer".

DB mener, at "forvente" er for svag en formulering. Hvis man mener noget med det, bør der være krav om, at forholdet skal kunne dokumenteres – og gøres til genstand for kontrol med tilhørende straffebestemmelse.

DB mener derfor, at formuleringen bør være:

"En forudsætning er... at dyrene afsættes til eller afsættes med henblik på videresalg..."

DB vil samtidig gerne opfordre FVST til at detailbeskrive, hvordan det tænkes, at bestemmelsen skal håndhæves i praksis.

Ad § 8:

Slagtning uden forudgående bedøvelse - religiøs slagtning

Det er DB's opfattelse, at alle dyr skal bedøves inden aflivning, d.v.s. at religiøs slagtning uden forudgående bedøvelse (f.eks. én form for muslimsk halal og jødisk schæchtning), ikke bør finde sted.

Baggrunden herfor er, at det bl.a. for kvægs vedkommende er påvist, at der fortsat er blodforsyning til hjernen via blodkar i nakken, uanset at der sker overskæring af de store halspulsårer (arterier) i halsen. Med andre ord er der risiko for, at dyret stadig er ved bevidsthed i kortere eller længere tidsrum efter halsoverskæring.

Hvis der alligevel - med henvisning til at nationale bestemmelser vedr. religiøse ritualer, kulturelle traditioner og nationale skikke skal respekteres (jf. Artikel 4 i Aflivningsforordningen) - viser sig at blive mulighed for at foretage religiøs slagtning uden forudgående bedøvelse, mener DB, at det som minimum skal ske under overholdelse og yderligere stramning af de eksisterende danske særregler på området.

Ad § 9:

Slagtning med forudgående bedøvelse (ikke-penetrerende bolt pistol)

DB mener, at der bør indføres forbud mod brug af ikke-penetrerende bolt pistol til bedøvelse af dyr. Dette støttes af anbefalingerne fra den relevante EFSA-udtalelse (2004).

---

⁴ Dyreværnsrådets svarskrivelse af 9. juli 2010 på en henvendelse vedrørende aflivning af pattegrise.

DB finder det meget beklageligt, at man på den ene side anser det for betryggende at anvende ikke-penetrerende bolt pistol som bedøvelsesmetode, blot fordi det finder sted i relation til "religiøse ritualer", mens selv samme metode ikke tillades til drøvtyggere på > 10 kg under "normale omstændigheder".

Hvis ikke der mod forventning bliver indført et forbud mod brug af ikke-penetrerende bolt pistol, vil DB opfordre til, at det eksplicit anføres, at der ikke må opstå "kraniebrud", eftersom dette er en afgørende betingelse for metodens effektivitet (i.e. såfremt energien overføres til knoglebrud, vil den ønskede bedøvende effekt blive markant svækket). Dette fremgår også af den gældende bekendtgørelse (jf. § 45).

DB mener ikke, at bestemmelsen om, at der ikke må anvendes ikke-penetrerende bolt pistol til dyr på < 12 mdr. eller tyre på > 24 mdr., er tilstrækkelig vidtgående til at undgå, at der dels laves utilsigtet penetration af kranieknoglerne, dels at der forsøges bedøvet dyr med kranieknogler, der er for tykke til at opnå tilsigtet bedøvende effekt.

DB stiller sig altså tvivlende over for, om der foreligger tilstrækkelig dokumentation til at fastsætte de ovenfor nævnte aldersgrænser – og at der således ikke er tale om arbitrært fastsatte grænser. Der bør tages hensyn til, at der kan være individuel, kønsbestemt og racemæssig variation i kraniets udformning, knogletykkelse m.v.

DB vil venligst opfordre FVST til at fremlægge velunderbygget dokumentation for, at anvendelse af ikke-penetrerende bolt pistol skulle være forsvarlig for dyr på > 12 mdr. og tyre på < 24 mdr. En sådan er vi ikke bekendt med skulle eksistere.

Ad § 10:

El-bedøvelse af slagtekyllinger

Grundlæggende mener Dyrenes Beskyttelse, at der bør arbejdes for udfasning af brugen af vandbade til bedøvelse af fjerkræ, da der er for store dyrevelfærdsmæssige problemer forbundet hermed. Der tænkes i den forbindelse bl.a. på stress ved op-hængning af fugle, benbrud, frakturer, dislokationer af led, vingeskader, blødninger i muskulaturen, utilsigtede elektriske stød før bedøvelse, forsinket bedøvelse, mangelfuld bedøvelse, opvågning før halssnitning m.v.

Der henvises til nylig rapport fra EFSA (2012) vedr. bedøvelse af fjerkræ i vandbad⁵.

Heraf fremgår det da også, at hvis ikke de skitserede problemer ved brug af elektrisk vandbad løses, bør der anvendes andre bedøvelsesformer (jf. anbefaling nr. 5, p.5)

Ad § 10, stk. 1, nr. 1:

Tidsrum til stikning

DB er tilfreds med, at der - såfremt der fortsat skal gennemføres bedøvelse af fjerkræ med el i vandbad - fastsættes en dansk særregel i relation til tidsrum (5 sek.) fra el-bedøvelse til stikning.

Ad § 10, stk. 1, nr. 5:

Reservemetoder til bedøvelse og aflivning

I EFSA-rapporten (2012) konkluderes det, at det ved brug af el-bedøvelse i vandbad ikke er muligt at sikre, at alle fugle bedøves. DB opfordrer derfor FVST til at sørge for, at der tages forholdsregler for sådanne situationer ved en meget mere konkret og ud-

⁵ EFSA Panel on Animal Health and Welfare (AHAW); Scientific Opinion on electrical requirements for waterbath equipment applicable for poultry. EFSA Journal 2012;10(6):2757. 80 pp.

førlig beskrivelse af - og krav til - alternative bedøvelses-/aflivningsformer (jf. konklusion nr. 21, p.4).

Ad § 10, stk. 1, nr. 7:

Elektriske parametre

DB bemærker sig, at der kun eksplicit nævnes pulserende jævnstrøm, selvom det i EFSA-rapporten (2012) (jf. konklusion nr. 11, p. 4) konkluderes, at vekselstrøm er bedre til at inducere epileptiform aktivitet.

Dette afspejler måske det faktum, at kødkvalitet vægtes højere end dyrevelfærd i det foreliggende udkast til bekendtgørelse, hvilket i givet fald er beklageligt.

DB vil opfordre til, at de forskellige strømtyper (udover jævnstrøm) eksplicit nævnes, og at der angives velafgrænsede intervaller for relevante elektriske parametre (i.e. strømstyrke, frekvens og spænding).

DB mener, at det bør præciseres, at dyrene skal udsættes for minimumstrømstyrken (100 mA) i *mindst 4 sekunder* (jf. Bilag I, Kap. II, no. 6.3, i Aflivningsforordningen), da tid/strøm i kombination er vigtige for at opnå ønsket effekt.

Ad § 10, stk. 2:

Egenkontrol

Dyrenes Beskyttelse mener som udgangspunkt, at egenkontrol nødvendigvis skal følges op af intensiv myndigheds-kontrol. Egenkontrol er i høj grad en tillidssag, der ikke kan stå alene, men som skal kontrolleres systematisk og intensivt.

Bemærkninger:

El-bedøvelse

Hvis der fortsat skal anvendes el-bedøvelse vil DB opfordre FVST til at arbejde for fastlæggelse af passende elektriske parametre for forskellige dyrearter og -kategorier af dyr samt udvikling af monitoreringsteknikker for disse parametre. Desuden bør stikningsprocedurer og -teknikker nøjere undersøges, foruden tidsinterval mellem bedøvelse og stikning.

Retningslinjer for god praksis

I forbindelse med at forordningen ikke fastsætter detaljerede tekniske specifikationer for en række funktioner i forbindelse med aflivning m.v., er det afgørende vigtigt, at udarbejdes detaljerede retningslinjer for "god praksis" (good practice).

DB skal hermed opfordre til, at der hurtigst muligt udarbejdes retningslinjer for god praksis i relation til anvendelsen af forordningen, jf. herunder Artikel 5, stk. 3, vedr. bedøvelsesmetoder og Artikel 13, stk. 5, vedr. overvågning af effektiv bedøvelse m.v.

DB er af den opfattelse, at bl.a. anbefalingerne i relevante internationale og videnskabelige rapporter (fra den europæiske fødevarerikkerhedsmyndighed EFSA og den internationale dyresundhedsorganisation (OIE)) - e.g. OIE's zoosanitære kodeks vedrørende landdyr⁶, som bl.a. indbefatter retningslinjer for slagtning af dyr - så vidt muligt bør medinddrages i forbindelse med udstedelse af bekendtgørelse, implementering af forordningen (jf. Præambel 6-7) samt udarbejdelse af retningslinjer for god praksis.

⁶ Terrestrial Animal Health Code. OIE. World Organisation for Animal Health (2012).

Med venlig hilsen

Britta Riis
Direktør

Søren Kent Pedersen
Projektleder, dyrlæge, ph.d.